

УДК 159.9

Бочелюк В.Й.¹, Стецюк Є.С.²

¹ д-р психол. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. СН-119М НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕСПЕРИМЕНТУ

На сьогодні під час здійснення емпіричного дослідження, дослідник має можливість працювати з великим об'ємом інформації, яка стосується предмету його дослідження, проте чи всі з наведених в наукових джерелах засоби психологічного дослідження є однаково корисними і які кризові питання можуть виникати при застосуванні інструментарію, який застосовується в зарубіжних країнах, ми намагатимемось розібратись в даній роботі.

Питання щодо практичного значення психологічних досліджень та доцільності застосування методології намагались розкрити у своїх працях, такі провідні науковці як Б.Г. Ананьєв, О.Л. Анцупов, Л. Бурлачук, С.Л. Кондибівич, В.М. Крук, О.М. Кокун, С.Д. Максименко, Г.М. Тимченко, А.І. Харитонов, В.А. Мазілов, С.Д. Хомська, Н.І. Чуприкова та ін.

Б.Г. Ананьєв відзначає п'ять основних принципів наукового дослідження:

- 1) відображення об'єктивної істини;
- 2) перевірка закономірностей, які вивчаються на практиці;
- 3) суворі суб'єктивність при вивченні психіки;
- 4) дослідження психічних явищ у процесі діяльності людини;
- 5) вивчення усіх психологічних феноменів у розвитку;

В сучасній психологічній науці цілком актуальним є питання вибору методологічного підходу для проведення дослідження, яке б надавало б результати, котрі б максимально відображали реальну картину тощо, що відбувається з об'єктом дослідження.

Поняття методології вчення про методи, методики, способи і засоби пізнання.

Дуже часто в уявленні науковця методологія вбачається як суто теоретична галузь науки, що автономно розвивається від практики.

О.М. Кокун наводить таку послідовність обґрунтування вибору методологічного інструментарію для психологічного дослідження:

- 1) Визначення та конкретизація предмету дослідження;
- 2) На основі теоретичного аналізу, визначення змісту явища, його основних компонентів, їх взаємовідношень, ієрархії, а також вірогідних внутрішніх і зовнішніх чинників, що можуть на нього впливати.
- 3) Аналіз наявного методологічного інструментарію, яким можна вивчати певні компоненти та чинники даного явища.

Поняття методу (від грец. «шлях через») – систематизована сукупність кроків, які потрібно здійснити для виконання певної задачі, досягнення мети.

С.Д. Максименко висуває основні вимоги до методів, якими досліджуються психічні явища:

– Психічні явища необхідно вивчати в їх розвитку, взаємозв'язку і взаємозалежності;

– Метод психологічного дослідження повинен бути адекватним предмету дослідження, розкривати суттєві, а не випадкові особливості психологічного процесу, стану чи якості дослідження.

Проте проблеми, які виникають під час здійснення психологічного дослідження, на всесвітньому рівні притаманні майже кожній країні в якій розвивається наука, як така. Деякі вчені, навіть відокремлюють дану проблематику в категорію «кризовості». Так, В.А. Мазилов у своїй статті з проблем методології психологічної науки виділяє чіткі та беззаперечні ознаки методологічної кризи, які характерні для великої кількості країн, в тому числі для країн пострадянського простору:

1) Загострення протистояння академічної та практичної психології. На думку Васюка К.М., мова йде про нестільки протистояння, а скільки про дистанціювання цих двох сфер, які б мали б бути єдиною сферою.

2) Некритична асиміляція вітчизняною наукою зарубіжного досвіду останнім часом набуває обертів, що породжує нехтування елементарними правилами адаптації діагностичного інструментарію, експериментальних даних, національних та культурних особливостей вибірки.

3) Наступною ознакою кризи за визначенням А.В. Юревича суто методологічною і стосується невизначеності самого предмету психологічної науки, а також невирішеності психофізичних проблем, а саме питання про співвідношення психічного та фізичного.

Таким чином здійснивши теоретичний аналіз різних підходів, щодо вибору методологічного забезпечення, було з'ясовано, що однією з проблем

перед якою постає дослідник є проблема взаємодії з великою кількістю теорій та напрямів психологічного дослідження. Іншим важливим питанням є питання методологічної кризи, яка виникає між взаємодією теоретичної та практичної психології, через відмінність яка існує в суспільстві країн що розвиваються та розвинених країнах, що призводить до значних невідповідностей, які не відображають об'єктивну реальність і негативно відображаються на кінцевому результаті емпіричного дослідження.